

מותר להניח ס"ת ע"ג ס"ת וכו'. נתימח פרק בני העיר (דף כ"ו): יט מותר להניח ספר תורה ע"ג ספר תורה וכו' עד ולא ומ"ש אבל לא חומשים ע"ג ס"ת. טעות סופר הוא שהיה אמ"כ חומשים על גבי ספר תורה. נתימח נפרק בני העיר (מ). ומתן הר"ן נראה הפרק הנזכר (ח: ד"ה מניחין) דנביאים וכתובים כי הדדי ניהו וכ"כ התוספות בפ"ק דנ"ג (יג: ד"ה רבי יהודה) דנביאים ע"ג כתובים או איפכא שרי:

רפג א- מותר לדבק וכו'. נתימח סוף פ"ק דנתימח (דף י"ג): יח (כג) וכתב אדוני אבי הרא"ש ז"ל הילכך וכמטו התוספות לשם

הא דאסקור להניח נביאים וכתובים ע"ג חומשים היינו בני כריכות אבל נכרך אחד אינו גנאי: ומ"ש ובין כל נביא ונביא ג'. כך כתב הרמב"ם בפ"ו מהלכות ס"ת אבל רש"י כתב ה"ג וכן מין כל נביא ונביא ונביא של מרי עשר ג' שיטין: וכתובים (מג) [ה] אבל אין מניחין נביאים [וכתובים] על גבי חומשים (ד) [כב] ולא חומשים על גבי ספר תורה:

רפג פרטי רמזי דינים המחודשים המבוארים בזה הסימן
[א] חומשים העשויים בגולל וכתקנם אם יש בהם קדושת ס"ת: [ג] באי זה ענין מותר לכתוב מן התורה פסוקים פסוקים: [ז] אסור לרקם פסוקים בטלית: טעם למה שינו הספרדים כתב אשורי וכתובים בכתב אחר: כתבי הקדש הכתובים בכל שאר לשונות חוץ מתרגום אסור לקרות בהם: אם יש להעמיד ס"ת בארון מיושב:

סימן רפג

פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן

[א] כיצד מניחים ס"ת וחומשים ונביאים וכתובים זה ע"ג זה ואם מותר לדבקם בכרך אחד. וכמה מניח בין כל חומש לחומש ובין כל נביא לנביא ואינו כקדושת ס"ת: מותר לכתוב התורה חומש חומש בפני עצמו ואין בו קדושת ס"ת וכמה שיעור הגליון שלמעלה ומלמטה ושבין דף לדף: [ב] אם מותר לכתוב מגילה שיש בה פרשיות לחינוך להתלמד בה: [ה] סדר הנביאים וסדר הכתובים:

א (ב) מותר לדבק תורה ונביאים וכתובים בכרך אחד ומניח בין כל חומש וחומש ארבע שיטין (א) ובין כל נביא ונביא שלש וכן בין כל נביא ונביא של

א מותר לדבק תורה נביאים וכתובים בכרך אחד.

נתימח נסוף פ"ק דנ"ג (יג: ד). ולע"ג דנתימח אחריתא לעיל מינה איפליגו תנאי נתימח מן הדין נתימח מתימח סתמא ועוד דנתימח היא הכי נקטינן וכן דעת הרא"ש (סי' נג) שכתב נתימח זו נלמד וכן פסק הרמב"ם בפ"ו

מהלכות ס"ת (הט"ו). וכמטו התוספות (שם יג: ד"ה מדיק) מדיק אדם תורה נביאים וכתובים (נאמרו) [נאמרו] אף על פי שא"א שלא יתן נביאים וכתובים ע"ג מורה ונפרק בני העיר (מגילה מ). אמרין דאסקור להניח ה"מ בני כריכות אבל כשהם מדובקים יחד אינו גנאי: ומ"ש ומניח בין כל חומש וחומש ד' שיטין וכו'. נתימח שם בין חומש לחומש של תורה ד' שיטין וכן בין כל נביא ונביא ונביא של מרי עשר שלש שיטין ורבינו נראה שהיה גורם וכן כל נביא ונביא ג' שיטין וכן נביא של מרי עשר וכן הס דברי הרמב"ם בפ"ו מהלכות ס"ת (שם). ודע דקא מקיים נתימח ומקיים מלמטה ומתחיל מלמעלה שאם נא לחתוך חותך ופירש רש"י (יד) ד"ה הכי קאמר ומתחיל מלמעלה ולא יניח חלק שהרי אם נא לחתוך חותך ונמלא זה ראש הכרך וגנאי הוא לו להיות דף זה משונה מספרו על סמך. וכתבו התוספות פרש"י ונ"ל להניח (כ') [ד'] שיטין ונראה לר"י דבין חומש לחומש של תורה נריך להניח ונביאים דוקא קאמר דאין נריך ור"נ"א מפרש ומקיים מלמטה וכו' ולעולם מניח ד' שיטין ודוקא בין נביא לנביא אבל בין חומש לחומש לא יקיים מלמטה ויתחיל מלמעלה אפילו בהנחת ד' שיטין כדאמרין בירושלמי פ"ק דמגילה (ה"ט) נריך שיהא גומר נאמנע הדף ומתחיל נאמנעיתו

דרכי משה

(ד) במרדכי סוף השותפין (סי' תקיא) דוקא בשתי כריכות אבל אם הכל בכרך אחד אין קפידא ולכן מותר לדבק תורה עם נביאים וכתובים אע"ג דאי אפשר שלא יניח לפעמים הנביאים על התורה כו' עד ונביאים ע"ג כתובים או כתובים ע"ג

גרישה

אימא גם לדברי הרא"ש נתימח הכנסת של כפרים ולא מכוהו ו' טוב העיר נתימח אנושי העיר דכל כה"ג אין מורידין אותה מקדושתה: (כג) וכתב א"א הרא"ש ד"ה הילכך וכו'. וז"ל בני כלומר ודלא כהרמב"ם דאסור להוליחן וכו' ואני אומר וכו'. וז"ע דלא משמע לי דכיתו לפלוגי אמי אהרמב"ם אלא גם רבינו הבינו אהרמב"ם דקאי גם אס"ת של רבינו ונא למדע נתימח הרא"ש דלאס הוא ס"ת של יחיד מותר למוכרה ויכול להיות דגם הרמב"ם מודה ט' וק"ל: (כג) ולפי זה התפוחים

רפג

(א) מותר לדבק תורה ונביאים וכתובים וכו'. לע"ג דאי אפשר שלא ינוחו נביאים וכתובים על גבי מורה. תוספות:

דרישה

[ה] אבל אין מניחין נביאים וכתובים ע"ג חומשים וכו'. וכל זה מיידי בבי כריכות שכל אחד כרך בפני עצמו אבל בכרך אחד הכל שרי. רמ"א והוא מדברי תוספות דבכרך אחד אין גנאי והביאים ב"י כסימן רפ"ג (בתחלתו) וכן רבינו כתבו בסימן הנ"ל. ולכאורה נראה שמכאן יש ראייה על ספרים שלנו שאין כתובים בגלילה שמותר גם כן לכרוך תורה נביאים וכתובים ביחד ואע"פ דאי אפשר שלא יבואו נביאים וכתובים ע"ג תורה אם יתחזק הכרך (וכ"כ המרדכי סוף פרק השותפין (כ"ב סי' תקיא). עד כאן המניה) ומ"מ אין ראייה מכאן כל כך

הנהגות והערות

[כב] באחד מכתבי נוסף כאן, 'ומניחים נביאים ע"ג כתובים ואין מניחים כתובים ע"ג נביאים', אך בכתבי אחרים וכדפוסים לא גרסו תוספת זו ועיין ב"י:

הלכות בית הכנסת סימן קנג

לר באר הגולה

הראש תשס"ה
ח ע"ס בגמרא

וקודם שנאו ליד גנאי (כא) מותר לשטמן אבל מכל מקום (כב) לא יוכל לחזור בו (כ"י) וכן משמע במדכי ריש פ' נני העיר: ר * 'מזכרים בהכ"נ וכן שאר דברים שבקדושה (כג) ואפי' ס"ת להספקת (ט) תלמידים (כד) או להשיא (י) יתומים בדמיו: ז "והא דבהכ"נ נמכר הני מילי (כה) של כפרים שאין באים אנשים ממקומות אחרים שלא נעשית אלא לבני הכפרים לבדם: (כו) (ואפי' נזו אומה משל (י"א) אחרים) (מדכי ישן נשם ראב"ה) ולכן יכולים למכרו ומכ"מ המעות נשארים (יג) בקדושתן (כז) ואינם רשאים להורידן מקדושתן * והיינו כשמכרו בני העיר שלא מדעת (כח) פרנסיהם * וה"ה אם מכרו (כט) ז'

באר היטב

א"ע סי' א' ס"ק ז' מש"ש. וה"ה דמוכרין ס"ת לפדיון שנויים ב"י ב"ד סי' רפ"ב מ"א: (י"א) אחרים. דהאחרים נתנו להם המעות שיעשו בהם מה שירצו: (יג) נקדושתן. כלומר דאסור

ביאור הלכה

נבאו ליד גנאי ונ"ע לדינא: * מוכרין בהכ"נ וכו'. היינו אפילו בלא זמ"ה נמעמד אנשי העיר דדינו כמו לשאר קדושה חמורה דדי באנשי העיר לנד וכן נס"ח לענין הספקת תלמידים נמי דינא הכי דהספקת תלמידים גדול יותר מזה כמו שכתב הרא"ש בתשובה: * והיינו כשמכרו בני העיר שלא מדעת פרנסיהם. נראה דדוקא אם יש טובים בעיר או אמרינן דאין רשות לבני העיר על מכירה זו בשלמות אבל אם לא נתמנו טובים בעיר או מועילה המכירה שלהם לגמרי כמו זמ"ה נמעמד אנשי העיר וכן נראה מחידושי הרשב"א על מגילה ע"ש: * וה"ה אם מכרו ז' טובי העיר וכו'. עיין מ"ג דאין מינו טובים בפחות מ' ופשוט דכל ה' נריכס להיות נעמ המכירה ומש"כ בנה"ט דלאו דוקא כל ז' ר"ל דהיכא שנתקן ה' זולתן בחר רובא. ומדינא גם זה דוקא היכא דהתנו אנשי העיר בשעה שמינוס שנתהגו באופן זה דאל"ה הלא מוצא נח"מ סימן י"ב סי"ח ובסימן י"ג ס"ו ובסימן י"ח ס"א בהג"ה דלא זולתן בחר רובא כ"א ב"ד אבל לא בנכרי הקהל ע"ש אלא דמשמע בתשובת ח"ם חלק סו"מ סימן קט"ו דנכמה גלילות נהגו למחל בחר רובא מה דאס נמתין עד שיסכימו כולם לא יגמר שום ענין ע"ש ומוצא נח"מ סימן קס"ג סק"א. ודע עוד דאיתא בירושלמי דשלשה מביהכ"נ כביהכ"נ ור"ל ביהכ"נ של יחידים כמו של בעלי אומניות וכדומה אם פררו שלשה מאנשיהם

לעשות דוקא דבר זה ולא קל ממנו וא"כ אפילו לא נא ליד גנאי עכ"ל ע"ש ועיין במ"א: (ט) תלמידים. היינו אם יש להם בהכ"נ אחר ט"ו: (י) יתומים. וה"ה יתומות מ"א עיין בש"ע

משנה ברורה

לשנותן. אבל (יד) ע"י שבעה טובי העיר נמעמד אנשי העיר שרי וכמ"ש ס"ו: (כא) מותר לשנותן. פי' לנותן ולתת אחרים תמניהם וה"ה כשהתנדבו מעות לביהכ"נ נמי דינא הכי [מ"א]: (כב) לא יוכל לחזור בו. דהוי נדר: ז (כג) ואפילו ס"ת. הטעם דהא אמרינן אין מוכרין ספר תורה אלא ללמוד תורה משמע ללמוד תורה מותר אפילו למכור ס"ת [תשובת הרא"ש ע"ש שהאריך בזה] וד"ו מוכתה מגולה לאותן האנשים המתרשלין להתזיק תורה בעריהן: (כד) או להשיא יתומים. ואפילו יתומות דאע"ג דאין האשה מצווה על פריה ורביה מ"מ לשבת יורה שייך גם באלה. וה"ה דמוכרין ס"ת לפדיון שנויים [מ"א] וכן הסכים הא"ר בשם כמה פוסקים] ועיין לקמן בס"ג במ"א שם דמוכר דאין ראוי למכור אפילו ביהכ"נ (טו) ואפילו לפ"י כ"א בש"א"א להשיג מעות אחרות ע"ז מן הזבור ובאופן זה (טז) בודאי מותר (יז) אפילו בשאין להם (יח) רק ביהכ"נ אמת: הנה מפני שהסעיף זי"ן יש בו כמה פרטים לכן אקדים לזה הקדמה קצרה והוא דמה שנוכר לעיל מענין מכירת ביהכ"נ ה"מ אם הוא של כפר דסתמא בנאווה רק אדעתא דידהו ולכן יש יכולת ביד (יט) רוב בני העיר למכרו אך שלא יורידו

אח"כ הדמים מקדושתן וכשהוא נמכר גם בהסכמת ה' טובים שלהם אז יכולין לעשות בהדמים מה שירצו דהיינו להוציאם לחולין כדאיתא לקמיה אבל אם הוא ביהכ"נ של כריכס תלינן דבעת הצנין צוהו גם אדעתא דכולי עלמא ואפילו אם נתנו כל מעות הצנין משלהם אפ"ה תלינן דבשביל כולם צוהו ולכן אפילו הסכימו אח"כ במכירתו ז' טו"ה נמעמד אנשי העיר אין מכירתן מכירה ועמה נבאר דברי השו"ע: ז (כה) של כפרים. והסכימו האחרונים דנאחרת דלא שכחי רביס דחמי מעלמא נקרא כפר אע"ג דשכיחי רביס עובדים ושביס לפרקים כיון דלא קביעי בעיר אלא עובדים ושביס דרך עראי מקרי כפר אמנס כל מקום דשכיחי רביס מעלמא שבאין להחפול שם כגון מקום שהסוחרים מתקבצין שם תדיר לסחורה אפילו אם העיר היא קטנה או מקום שיש שם חכם גדול שמתקבצים שם רביס הנריכיס לו ולתורתו הוי ככרך דמסתמא אדעתא דכל העולם בנאווה. עוד כתבו הפוסקים דאפילו ביהכ"נ שבכרך אם ידוע שלא עשו אומה אלא למעט עם כגון ביהכ"נ שעושין אותה בעלי אומניות לעצמן ויה"ה (כ) כשנתקבצו הבע"ב של איזה רחוב הרחוק מן ביהכ"נ שבעיר ועשו ביהכ"נ לעצמן] ג"כ דינו כביהכ"נ של כפרים אפילו הוא בכרך דמסתמא רק על דעת עצמן צוהו (כ"א) אם לא שסייעו אנשי העיר ג"כ על הצנין (כב) ואפילו מעט או אין להם רשות על המכירה (כג) בלא דעתן: (כד) ואפילו בנזו דמסתמא אחרים נתנו להם המעות שיעשו הם בהם מה שירצו כיון שאין רגילות לצוא שם (כד) ולכן אפילו אותם אחרים אינם מסכימים אח"כ במכירה מותר למכרה: (כז) ואינם רשאים וכו'. עיין לעיל בס"ד דיש דעות אם מותר לשנותן לכיוצא בזה: (כח) פרנסיהם. ז' טובי העיר: (כט) ז' טובי העיר. כתב הרשב"א ח"א סימן תרי"ו והביאו הרשד"ם סימן קע"ה ז' טו"ה אינס

שער הציון

(ד) מ"א: (טו) וכ"ש לשאר קדושה חמורה ולהספקת" תלמידים ומוכח שם דאפילו ע"פ זמ"ה נמא"ה אין לעשות ד"ו: (טז) היינו לקדושה שהיא חמורה מביהכ"נ וכ"ש להספקת תלמידים ולפ"ש ואפילו בני העיר לנד בלא הטובים ועיין לקמן בס"ג בנה"ל מה שכתבנו שם: (יז) ומש"כ המ"א בסוף סק"ד בשם הב"י היפוך זה היינו רק לדעת הב"י אבל הוא נעצמו לא ס"ל כן וכ"כ הלבושי שרד שם ולדידה מה שאמרו בב"ב ג' דירתייה דאינשי לא מוצי היינו דלכתלה אין הדריך לעשות כן כמו שכתבו כמה ראשונים ומתוך זה קושית הגרע"א על המ"א ע"ש: (יח) משב"ז סק"ד לדעת המ"א. ובא"א ס"ק ל"ג כתב בשם הש"ך החילוק שכתבנו בפנים ואף דמדברי ה"ו"ו משמע דדוקא שם להם ביהכ"נ אחרת מדברי תשובת הרא"ש כלל י"ג ס"ד לע"ד לא משמע כן ולהיפך כשיש להשיג מעות אחרות לדעת המ"א אין כדאי לכתלה אפילו כשיש בהכ"נ אחרת ודלא כט"ו וכן נא"ר לא נהירא ליה קולתו של הע"ו ע"ש: (יט) ע"ת ומ"א לקמן בס"ק כ"ט וכן איתא בחידושי הרמב"ן: (כ) כן משמע מהרע"ב"א והמאירי: (כ"א) פשוט: (כ"ב) כן משמע בפוסקים: (כ"ג) דבעתן מסתברא דשרי דלא נכון לומר שנתנו לרחוב זה על דעת כל העולם אבל בלא דעתן לכאורה נראה צדד דאין יכולין למכור דלא דמי להא דמחיר הרמ"א בשל כפרים אף כשנזו אותה משל אחרים דהתם בודאי לא היה דעתם שלפעמים יצאו בכפר להחפול שם ובודאי החליטו הדבר רק על דעת בני הכפר משא"כ באנשי העיר: (כד) ע"ח:

הגהות ותיקונים: (א) ולהספקת: (ב) רנ"ב ועיין שם בש"ך ס"ק א':

הלכות בית הכנסת סימן קנג

טובי העיר שלא במעמד אנשי העיר (ל) * אבל אם הסכימו ז' טובי העיר באותו מכר והיו במעמד אנשי העיר * רשאים להוציא המעות לכל מה (יג) שירצו * ואם קבלו עליהם בני העיר (לא) בפירוד במכר זה כל מה שיעשו אפילו יחיד מה שעשה עשוי: הגה * וכל שז' טובי העיר (לב) מוכרים נפרט מקרי במעמד אנשי העיר ואינן זריזין לומר הן או לאו (מדרכי) * אבל של כרכים * שבאים שם ממקומות אחרים (לג) אפילו בנו אותו משלהם (לד) אינו נמכר (לה) * אלא א"כ תלו אותו בדעת (יד) [א] היות

באר היטב

לשנותן לקדושה קלה: (יג) שירצו. אפילו לדבר הרשות כיון שהיה זט"ה יצאו המעות לחולין ט"ו וע"ל ס"ק ז': (יד) היחיד. קאי כשנאווהו משלהם אבל אם נדדו אחרים לזה אין מועיל לו נוטה צוה. ואם אינם מתפללים בנכח"י של כרכים יכולין למכר משנה ברורה

אינם שבעה אנשים המוצחרים בחכמה או בעושר וכבוד אלא שבעה אנשים שהעמידום הצבור פרנסים על עניני העיר והרי הם כאפטרופוסין עליהם וכחז עוד שם וא"ת אי כשקבלו עליהם למי ז' ומשני שם דאם מקבלים עליהם אנשים לעסוק בדבר זמן ומפורט כגון בעניניו שזיררו אותן למכירה אפילו אחד נמי יכול למנות וכל מה שעשה עשוי אלא דמיירי שהעמידו עליהם פרנסים נסתם לפקח על עסקי הצבור לפיכך כשהן שבעה יש להן רשות לגדר כאלו עשו כן כל בני העיר אע"פ שלא העמידו אותם על דעת זה בפירוש אבל בפחות מז' אין כח שיהיה להיותן ככל בני העיר ע"י שיטלו רשות בפירוש מבני העיר וכן כתבו (כה) כמה פוסקים (ל) אבל וכו' לכל מה שירצו. ר"ל אפילו לאיזה דבר של חול (לא) בפירוש וכו' כל מה וכו'. ר"ל באופן זה (כו) דינו כשבעה טובי העיר במעמד אנשי העיר שרשאים אח"כ להוציא המעות לזה מה שירצו כיון שהרשוהו לזה אבל אם נתנו לו סתם רשות למוכר או המעות בקדושתן [א"ר]: (לב) מוכרין בפרסום וכו'. ר"ל דל שמוכרין ז' טובי העיר בפרהסיא ולא צניעא ולא מיחו בהם בני העיר מקרי במעמד אנשי העיר. ומיבט או לאו שכתב הרמ"א שירצה ליישנא הוא ואינו מדוקדק גם במרדכי ובד"מ הארוך ליתא: (לג) אפילו בנו אותו משלהם. דכיון דמעלתא אחו לשם (כו) מסתמא בני העיר הקדישוהו גם לדעת הנכנסים ולפיכך אין להם רשות למכור שמה יש אחד בסוף העולם שהיה סמוך לעיר הוא ונגיל ליוכס בה ולדעתו הוקדשה והוא אינו מסכים במכירה (כח) ולכן אפילו הסכימו במכירה זט"ה במעמד אנשי העיר אין מכירתן מכירה דאינהו לא כיפיי לבני העיר ולפרנסיה (כט) ואפילו אם ירצו להעלות אח"כ הדמים בקדושה כגון לקנות מזה ס"ת וכה"ג ג"כ אין להם רשות לזה דשמה אותן אחרים לא יסכימו לזה. וכ"ו בסתמא (ל) אבל אם צדור לן דלא נבאו אלא אדעתא דבני עירם לבד [כגון] שהתנו צעה בנינם או שנשעת בנין היתה כפר ואח"כ נחרצו בה תושבים הרבה (לא) וגם לא סייעו להם אחרים דע ככפר. כתב המ"א בשם המצ"ט דאפילו ביהכ"ג של כרכים אם אינם מתפללין בו יכולין למכרו: (לד) אינו נמכר. ודוקא כשמכרו בענין שלא יהיה אח"כ ביהכ"ג (לז) אבל אם אח"כ ג"כ ישאל ביהכ"ג (לג) שרצים יתפללו בו מותר דמאי נ"מ להני דאמו מעלתא אם ביהכ"ג שייך לאלו או לאלו: (לה) אא"כ תלו אותו שכתבו לענין רב אשי והנה בא"ר ובה"ב לא העתיקו דברי הט"ו כלל ומשמע

שערי תשובה [א] היסוד. ענה"ט ועיין שו"ת פני יהושע סימן ד' בענין ביהכ"ג שנשרף ורוזים לבנות במקום אחר ולהניח המקום פנוי ולהגות בו קדושה ודאי שרי. ואם רוזים לעשות שם גן ירק בענין שהיה זט"ה במח"ה ומ"מ שחלו הם בדעת היחיד דשמה יש אחד בסוף העולם שאין דעמו

ביאור הלכה לפקח על עסקי צבור שלהם הרי הם שקולים ככל אנשי ביהכ"ג לענין מכירה ולא בענין זהו ז' טובים כמו בממונים על זכרי עיר כולה דבענין דוקא ז' וכנ"ל [ר"ן ועוד פוסקים] וכן אלו השלשה על ביהכ"ג שלהן כמו ז' על ביהכ"ג של בני העיר: * אבל אם הסכימו וכו'. מסתימת המחבר משמע דפקע הקדושה ממילא ע"י מכירה זו מהדמים ואפילו לא התנו בהדיא בשעת מכירה על הדמים שיצאו לחולין ג"כ רשאי לשנותן לחולין [פמ"ג במשכ"ו ע"ש] שכתב דאין דין זה צדור לון אח"כ מלאמי ברעבי"א נסוגיא דמכרו והותרו שכתב כן במירולא במח"א:

* רשאים להוציא המעות. כתב המ"ב במשנה סימן ל"ג וזהו חוכן דבריו דאפילו זט"ה במעמד אנשי העיר לא אלימא כתייהו לאפקועי לחולין אלא דוקא בכה"ג שמכרו אותו דחלה קדושתו עכ"פ בשעת מעשה הדמים והדר פקע קדושה גם מדמים דקלישא קדושתן אבל לא אלימא כתייהו לאפקועי קדושה כדרי לפיכך אם קתרו ביהכ"ג או ביהכ"ג שנפל עדיין אנשים בקדושתיהו קיימי ואפילו הסכימו זט"ה במעמד אנשי העיר כולם להוציאם לחולין לא מהני אם לא שצנו ביהכ"ג אחרת מחלה ואח"כ קתרו הישן דאז חלה הקדושה אביהכ"ג חדשה והישן יוצא לחולין והביאו המ"א לקמן בס"ק כ"ו מיהו אין דין זה צדור דזהו מוכח רק לשיטת הר"ן כמו שכתב הפמ"ג וישאר אחרונים [והראיה שהובא במ"א מהמסופתא יש לדחותה כמו שכתב בספר גדי ישע ועיין בפירוש מנחת בכורים] אבל לדעת הרמב"ן וסייעתו משמע דזט"ה במח"ה אלימא כתייהו אף בלי מכירה וכל שהסכימו שאינן זריזין לו עוד יוצא לחולין ממילא ומותר להשפוט בענין ואבניו אף בהשמיש של חול ועיין שם במ"א סק"ו שם לו לא ברירא דין זה דמ"ב וז"ל ע"כ: * ואם קבלו עליהם בני העיר בפירוש וכו'. עיין במ"ב ולכאורה קשה מאי עדיפא כח יחיד שמיניהו לזה יומר מאלו הם ענאם מכרוהו דאסור להוריד המעות מקדושתן ואפשר דהכא מיירי דבני העיר עם הטופס שלהם מיניהו לאותו יחיד אח"כ מלאמי זה בפמ"ג נמשכ"ו אות ז': * וכל ששבעה טובי העיר וכו'. הג"ה זו שייך אחר חיבת לכל מה שירצו הנ"ל:

* אבל של כרכים וכו'. כתב בשו"ת משאלת בנימין סימן ל"ג דנארצות שמנהג הקהלות להעמיד עליהם מנהיגים ופרנסים ולהם מקל ורצועה בכל עסקי הקהלה אין חילוק בנפרים" לכרכים ובכל ענין יש להם כח בד מנהיגים למכור ביהכ"ג אפילו למישיחיה שיהי כיהר אגם הדמים יוכלו להוציאם לחולין אפילו אנשי העיר מוחים בידם עכ"ל וזהו דוקא כשנאווהו משלהם ולא נחערב בה מעות מעלתא [מ"א בס"ק ל"ו ונ"י] ולא העתקתו בפנים כי בארצותינו אין להפרנסים כח זה כמותן וגם איזה אחרונים מתפקקין בה עיין בא"ר: * שבאין שם וכו'. ר"ל ועשו אותו טדאי ג"כ אדעתא דכו"ע. כתב מ"א בשם המצ"ט דבית החיים יכולים למכור: * אא"כ תלו אותו בדעת היחיד וכו'. לא שהתנו בפירוש שרשאי לעשות כל מה שירצה אלא שחלו יחיד לבנות כרצונו אחריון דמסתמא נתנו לו רשות גם למכור על פיו [ט"ו] והביא ראה מדברי התוספות מה

שער הציון (כה) הר"ן והרע"ב ור"י נחמ"י י"ד ומונא ג"כ בד"מ בקיבור: (כו) הגר"א: (כז) צ"י להלכה: (כח) הרא"ש וש"פ: (כט) הרמב"ן ומאירי וכפשוטו הש"ס: (ל) משאלת בנימין ופ"ה שהמ"א מתפקק עליו בזאת לדינא הוא סוגר ג"כ כהמ"א אלא שכונתו לענין התנו כמו שכתבתי בפנים או לענין כפר ונעשה כך וכמו שכתב הגרע"א וכן הסכימו עוד אחרונים לדברי המ"ב: (לא) דע דזה לא יזויר רק בהתנו אבל בכפר ונעשה כך אפילו אם סייעו להם אחרים צעה בנינם נמי אינו כלום כמו שפסק הרמ"א לעיל בשם המרדכי: (לב) אלא אם אח"כ ג"כ ישאל היזק להני דאמו מעלתא ולא ימרו לזה ודברי הט"ו שכתב בהיפוך זה אינם מובנים וכבר השיגו הפמ"ג: (לג) אלא אם אח"כ ג"כ ישאל היזק להני דאמו מעלתא ולא ימרו לזה ודברי הט"ו שכתב בהיפוך זה אינם מובנים וכבר השיגו הפמ"ג: (לד) אלא אם אח"כ ג"כ ישאל היזק להני דאמו מעלתא ולא ימרו לזה ודברי הט"ו שכתב בהיפוך זה אינם מובנים וכבר השיגו הפמ"ג: (לה) אלא אם אח"כ ג"כ ישאל היזק להני דאמו מעלתא ולא ימרו לזה ודברי הט"ו שכתב בהיפוך זה אינם מובנים וכבר השיגו הפמ"ג:

הגהות ותיקונים: א) צ"ל בין כפרים: ב) צ"ל כהמשאלת בנימין: [קד]

הלכות בית הכנסת סימן קנג

לח באר הגדה

אפילו אורחים לפי שעה (גא) כיון שהיה מיוחד לתפלה קדוש (גכ) ואם לפי שעה הקדישו הכל כפי מה שאמרו: ט' כשמוכרים (גג) אנשי הכפר בית הכנסת יכולים למכרו (גד) ממכר עולם והלוקח יעשה בו מה שירצה (גה) חוץ ממרחץ ובורסקי ובית הטבילה ובית הכסא (נו) * ואם מכרוהו (יח) ו' טובי העיר במעמד אנשי העיר (נז) יעשה הלוקח (נח) אפילו אלו הארבעה דברים: י' י"א (נט) דיחיד בשלו (ס) אפילו ס"ת מותר למכרו ולעשות בדמיו כל מה שירצה (סא) כל שלא הקדישו

באר היטב

שערי תשובה

נוראים ועמה רוצה לדור נחרד זה ולחמ חדר אחר ע"ש שהאריך ודאי שרי ומכ"ש דעבד מלחא יחירחא לחא אחר במקומו תע"ג אצל אס נפירוש נדר חדר זה לעולם לומנים מוגבלים לכה"ג לא מהני נמינה אחר

ביאור הלכה

אם לא שיקרימו אנשי העיר נמעתד ראשיהם וחשוביהם מ"מ אין זה ענין לזה להחמיר למוכרים בשלהן (וכדי להעלות נקדושה) שיהיו צריכין הכרזה וכמו כן ה"ה בט"ה שהם עיקר אנשי העיר נהי דחכמים גזרו שלא יפקיעו קדושה כ"א בשיעמדו כל אנשי העיר בשעת הפקעתם אצל משום זה אין ראיה דלא קמכו עליהו בענין דמי המקח ומסתברא עד דגם הרשב"א מודה לטעם הר"ן אלא דלא אזכרנה לה לשיטתו בענין מתנה דס"ל דאפילו בט"ה לחוד סגי והארכנו בכ"ז מפני שראיתי לא"ר שחשיב על המנ"א ומדחיק שם לישב הגירסא שלנו ולהחמיר היכא דאין לשנות לקדושה קלה דלר"ך הכרזה ונדחק דברי הרשב"א והר"ן ולענ"ד עיקר כמנ"א וכמו שכתבנו: * ואם מכרוהו זט"ה וכו' יעשה הלוקח אפילו אלו ד' דברים. כן הוא דעת הרמב"ם והרא"ש ונמשכו אחריהם הטור ור"ן. והראב"ד פליג ע"ז וכדמטאר נפוסקים ולדידה לא שרו בש"ס להשתמש בשמיש של גנאי אלא תכל חרב בלא"ה אלא שעמד עליו ביהכ"נ מקדס אצל לא שיהיו ראשים לחלל בית תפלה לעשותו בית הבורסקי וכדומה. והנה הר"ן ומאירי הביאו ב' דעות אלו ולא הכריעו והרשב"ן ח"ב ס"י ק"ע החזיק בדעת הראב"ד ע"י"ש ובאמת דקולא יתרחא היא לפי מה שהחליטו הרמב"ן ורשב"א וריטב"א דביהכ"נ הו' כשאר חשמישי מלוא כסוכה ולולב ושופר וכדומה אלא דאם הסיכמו זט"ה נמעת"ה למוכרו א"כ גילו דעתם שאין להם עוד צורך בו והו' כמו חשמישי מלוא לאחר זמן מלפני שנוקדו ע"י"ש בדבריהם וא"כ לפי מה דפסק המחבר בס"י כ"א ס"ג בטלימות של מלוא שגלו שאין לו ליחדם לחשמיש מנוגה אלא זורקן והם כלין וא"כ ה"ה בענינו אינו נכון וכ"ש לשיטת הר"ן שהטילו בו קדושה מדבריהם א"כ עדיפא עוד משאר חשמיש מלוא וטודאי דאין להשתמש בו חשמיש של גנאי. איברא דיש לומר דדינא דס"י כ"א הנ"ל בלחמ חיתו מוספס דהא מלוא דהאי שמעתא דס"י כ"א הוא הראב"ד וכמו שמונח שם ב"י ואפשר לדול לטעמיה נכאן ואפשר דהרמב"ם בלחמ חיתו של הנ"ל [ע"י"ש בס"י כ"א בביאור הגר"א מקור האי דינא מסוגיא דפ' כל הכלים ובאמת הרמב"ם שם מפרש דמירי בכל גדיים ול"ד טלימות של מלוא והסוגיא שם יתורך באופן אחר עיין ברשב"א ומאירי שם] אכן המחבר דפסק להא דראב"ד בס"י כ"א הנ"ל וגם בס"י ח"ב ס"א מונח ג"כ דין זה גבי הושענא בשם א"ו"י פ' בני העיר ע"י"ש בא"ו"י שמכאן כן בשם ס' הקדמון נשר ע"ג גמלים א"כ היכי שרינן הכא להלוקח לפשות בו בית המרחץ או בית הכסא. ואפשר היה לומר דלפי מה שכתבנו לעיל"ה בביאור הלכה סברא אחרת נטעמא דטובי העיר נמעת"ה משום דמסתמא כולם מקדישים אדעתם והו' כמו הקדישו על חנאי אפשר דלפי סברא זו מש"ה שרי אפילו נחשמיש של גנאי כיון דתלו בדעתם והרי הם קסרימו לזה אלא דעדין קשה דלא מסתברא כלל דיהיב אדעתא דידהו כ"כ אפי' למעבד נה ביהכ"נ. היוצא מדברינו דמסתברא דכמו דפסקי' בס"י כ"א לענין ליתא ובס"י ח"ב ס"א דענין הושענא שאין להשתמש בהם דבר של גנאי

י"ד אצל אס עשה מטפחת לס"ת שלו שיש לו צמיחו ואין קורין בו צברים כל שלא נשתמש בו לס"ת יכול לחזור בו דהומנה לאו מילחא היא מ"א: (יח) זט"ה במ"א.ה. ול"ד כל ז' אלא כל היכא דאיכא רוצה זט"ה מיקרי ואוליגן צחר רוצה ע"י פני יהושע סימן ד' ומהרשד"ם ח"י"ד ס"י קע"ה. זט"ה אינו ר"ל היומר חכמים שנעיר משנה ברורה

נאווה וכו'. דלף שהיה מעשה ג"כ לא מקרי רק הזמנה בעלמא: (גא) כיון שהיה מיוחד. ר"ל ההזמנה הייתה הזמנה מעולה שהזמין אותה (מט) לעולם להתפלל בו וכמה דאיחא לעיל צסימן מ"ב דהכא דאומנייה לסודר לעולם למיזר ביה תפלין וזר ביה אפילו פעם אחד שוב אסור למיזר ביה זוזי ולאפוקי אס הזמין אותה לבית התפלה (ג) רק לפי שעה דהיינו עד שיעבור הרגל או היריד [מפני שאז הדרך שמחזקין אנשים] לא חשיבא הזמנה כלל ומותר אפילו צפת הרגל לאכול ולשפות בו: (גב) ואם לפי שעה הקדישו. היינו שאמר סתם (גא) אני מזמין אותה לרגלים דמשמע הלשון בכל עת שיהיה רגל ע"כ חשובה הזמנה עולמית עכ"פ על אותו הזמן ואסור בה הזמן. וסתם הזמנה לפי שעה כבר כתב צב"י בשם המרדכי דלא חשיבא הזמנה כלל וכמ"ש מחתלה. ולענין חנאי עיין לעיל סימן קנ"א ס"י"א ובמ"צ ס"ס: ט' (גג) אנשי הכפר ביהכ"נ. וה"ה (גד) בשל כרמים כשתלו בשעת הבנין בדעת יחיד המצואר לעיל בסוף ס"י: (גד) ממכר עולם. כיון שאנשי העיר או טובי העיר מסכימים להמכירה ודלעיל במ"ז: (גה) חוץ ממרחץ וכו'. שכל אלו הם חשמישים מגוונים מאד (גג) ואסור לעשותם במקום שהיה ביהכ"נ ואפילו אס נפל הבנין במקום שהוא ונשאר רק תל בעלמא אסור להשתמש שם באלו הארבעה דברים (נד) וכן אסור לזרוע במקום שהוא שכל זה הוא גנאי למקום שהיה מחתלה ביהכ"נ: (נו) ואם מכרוהו שבעה וכו'. הטעם (נה) דלאו פקעה הקדושה מהמקום ההוא לגמרי ועיין בפמ"ג דמסתפק דאפשר דבעינן דוקא כשהתנו נהדא בעת המכירה והרשו ללוקח על זה: (נז) יעשה הלוקח וכו'. וה"ה (נו) שע"י זט"ה במ"א"ה מותר להוציא הדמים לכל מה שירצו אפילו לדבר חול: (נח) אפילו אלו הארבעה דברים. ע"י צנח"ל דדין זה לא צריח ולכתחלה נודאי ריך לזוהר ביה: י' (נט) דיחיד בשלו וכו'. הטעם דעל שלו יש לו כח כזט"ה במ"א"ה בשל צבור דמותר להוציא ע"י מכירה זו הדמים לכל מה שירצו וכו"ל: (ס) אפילו ס"ת. כתב הע"ת דלף לפי דעה זו דמותר ואין הדמים נחפסין בקדושה מ"מ לכו"ע אין רואה סימן צרכה דמים אלו וכ"כ הא"ר: (סא) כל שלא הקדישו וכו'. המ"א מל"ד דאם נתנו לרבים לקרות בו אסור לכו"ע אפילו לא הקדישו ממש וכתב עוד ז"ע על מה סומכין העולם שמוכרין ס"ת ומשתמשין בדמיהן אפילו נתנו לביהכ"נ וז"ל כיון דהמנהג כן הו"ל (נו) כאלו ה"ה הכא וכ"ש הוא מפני שהוא דבר קטע ויזכר וזיון גדול להשתמש בה נקלות ראש וכמ"ש הריטב"א בסוגיא דאוגרה ומשכונא דמשום זה חמור ביהכ"נ

שער הציון

(מט) ב"י: (ג) ב"ש המרדכי וכן כתב בספר דמשק אליעזר ע"ש ובספר שמן המאור: (גא) תשובת חות יאיר צסימן נ"ט: (גב) פמ"ג בשם תשובת מהר"מ: (גג) היינו אף שמהדמים קנה ביהכ"נ אחר או ס"ת: (גד) פוסקים ממה דרבינא מגילה כ"ו ע"ב ועיין מ"א ס"ק ל"ו דגן ירק וכדומה שא"י מרישה רק שחופרים אותן במלוא וחינא אינו מנוגה כ"כ: (גה) רש"י: (נו) ואף הראב"ד דפליג אהרמב"ם כמה שממיר הד' דברים מודה ביה: (נז) ר"ל כיון שלא הקדישו לרבים רק נתנו בסתמא לרבים לקרות בו [פמ"ג בא"א]:

הגהות ותיקונים: א) צ"ל לקמן (סימן קנ"ד ס"ג בבה"ל ר"ה חשמישי קדושה):

והם שיש
למקום
א היינו
מחוייבין
י: העיר
לומר
ז מקום
זו היא
מקומות
ין לבא
לעשות
יש לזה
שהתנו
שתנאו
תחתי.
קרקע
משום
לעתיד
ה הרי
הקרקע
במ"א
ב"ה
ז להם
ז אמר
זכפין
משום
בצבור
שאינת
וכרחת
בתנאי.
ז כיון
תנאי.
זו דבנו
חכמים
י שאין
מקדש
וילמדו
מש
משי
קיימו
מ הא
לבנותו
שהא
ז שם
הקדישו
ע יבוא
אנטים
למעשה

התנו שלא יהיה כלל בקדושת ביהכ"נ אלא בנין
חל בעלמא ללייבערי אין לו דיני ביהכ"נ כלל,
וממילא אין לו אף הדין שאסור למכור ביהכ"נ אף
בוט"ה להד' דברים ולהראב"ד שהובא בכ"מ פ"א
מתפלה הי"ז וברין מגילה אף בוט"ה במעמד אנשי
העיר שהתנו בפירוש שהלוקח יעשה גם ד' הדברים
אסור. והרי גם דין זה הוא מדין הקדושה שיש
בביהכ"נ. עיין בספרי אגרות משה על ארץ סימן
נ"א ענף ב', וכיון שלא קדשוהו לביהכ"נ אין לו גם
דין זה. ולכן גם למוכרו לגכרים סתם אף שידוע
שיעשוהו לבית תיפלה הוא כמוכרין בית חול שליטא
אסור. להרמב"ם פ"ט מע"ז הי"א ואיפסק כן בשה"ע
י"ד סימן קמ"ג סעיף ב' שמתר לבנות הטרקלין
שיש בה הכיפה שמעמידין האליל, ואף שהרי בטור
שם פליג מ"מ במקום פסידא יש לסמוך על הרמב"ם
ורש"י והמתבר וגם הרמ"א לא השיג ע"ז, ואולי
למכור קיל מלבנות וגם הרי"י מודה. רשאין למכור
גם ביהכ"נ זה שלא נקדש לביהכ"נ (ועיין בס"ז
בסימן קמ"ג סוף סק"ד שכתב בשם ב"י בבד"כ
שלהרי"י מי שמוכר ביתו ברצון לאליל הדמים אסורין.
והוא טעות שדין זה מפורש גם ברמב"ם שם הי"ג
אף שפליג בה"י"א על הרי"י. משום דאירי במכר
לאליל ממש ולא לטרקלין להביא שם אליל זה
מותר להרמב"ם אף לבנות וכ"ש למכור. ואולי גם
הרי"י מודה בלמכור שמתר וצ"ע בכוננת הסי"י).

ידידו מוקירו.

משה פיינשטיין

סימן מה

בענין מכירת ביהכ"נ לתיפלה איך הוא צריך למחות

כ"ב תמו תשכ"א.

מע"כ ידידי הרה"ג ר' ישראל פלאם שליט"א

הנה בדבר מכירת ביהכ"נ לתיפלה איני רואה היתר
כי יש לזה דין דארבעה דברים שאם מכרו
אף ביהכ"נ שיכולין למכרו ע"י זס"ה לבד שלא
במעמד אנשי העיר הא אסור לצורך הד' דברים

לכ"ע כדאיתא במגילה דף כ"ז מצד מאיסותו וכ"ש
לתיפלה שאסור. ולמכור לסרטור שברור שימכור
לתיפלה הרי הוא כמוכרין הן עצמן לתיפלה, דהא
הדמים מוכיחין שהוא לוקח למכור לתיפלה דלא
היה נותן סך גדול שרצין כשלא יוכל למכור לתיפלה.
וגם יתוסף איסור דלפני עזר. ואף אם ימכרו לו
בזול ויבטיח שלא ימכור לתיפלה אין להאמינו שודאי
ימכור לתיפלה כיון שיש חלוק גדול בהמקח. ואף
בוט"ה במעמד אנשי העיר שלהד' דברים איתא
ברמב"ם פ"א מתפלה הי"ז שיכולין למכור וכן פסק
הש"ע בסימן קנ"ג סעיף ט', איתא בבאור הלכה
שכמה ראשונים סברי כהראב"ד שהביא הכ"מ שאוסר
למכור לד' דברים אלו אף בוט"ה במעמד אנשי העיר
ולכן הוא ספקא דרבואתא שיש להחמיר. ולתיפלה
אפשר לכ"ע אסור משום שהוא גנאי יותר גדול.
וגם הוא עונש כדאיתא ביבמות דף צ"ז שעל מה
שקרקע ס"ת בחמתו אר"י בן קיסמא תמה אני אם לא
יהיה ביהכ"נ זו ע"ז עיי"ש. ועל הד' דברים לא מצנינו
שהוא עונש.

אבל מה ששואל כת"ה אם מחוייב להלחם עם
המעמבערס בדרכים קשים ולסתור המכירה לתיפלה.
נהא אם הוא בוט"ה במעמד אנשי העיר שלרמב"ם
וש"ע מותר למכור גם להד' דברים. אף שאפשר
שלתפלה יהיה אסור גם לדידה. מ"מ כיון שלא
מצנינו זה בפירוש אפשר אינו חמור מהד' דברים
כיון שהטעם הוא דפקעה קדושה לגמרי מן המקום
כדאיתא במ"ב ס"ק נ"ז וצ"ע לרש"י שהוא בזה"כ
ד"ה אלא. לכן גם לתיפלה שגרוע אולי ג"כ אין
אסורין כיון שלא מצנינו בפירוש שיש עוד דין בדבר
שחמור מהד' דברים. ולכן אף שודאי צריך כהר"ה
לומר להם שאסור למכור לזה כיון שהוא ספקא
דינא. מ"מ כיון שהוא הפסד גדול שבכל מחלוקת
דבואתא יש לסמוך על הצד שמיקל אף כשהוא
יחיד גם להשיך אם הוא איסור דרבנן כדאיתא
בש"ך י"ד סוף סימן רמ"ב בהנהגת הוראות א"ה.
ואף שבכאן הא מסתבר שגם להרמב"ם והש"ע אסור
שלא ייש לכת"ה לומר להם שאסור. מ"מ כיון שאינו
מפורש דין זה אין כת"ה מחוייב יותר וא"צ ללחום
בוה ודי במה שיאמר להם שאסור לבד.

אבל אם מכרו הוסי"ה בלא מעמד אנשי העיר,
או שלא היה בהסכם כל הוסי"ה אלא בהסכם הרוב.
שאף שאינת בב"ה"ט ס"ק י"ח דאולינן בתר רובא
בוט"ה. הא אין זה מעיקר הדין דבבירורי קהל מפורש
ברמ"א חו"מ סימן י"ח סעיף א' דאין הולכין אחר
הרוב עיי"ש. אלא מצד שנהנו כן כדאיתא בבאור
הלכה ד"ה והיה ולכן הוא רק ברוב הענינים שמצוי

לידון ע"ז. ש"ע"ז נהגו אבל על המכירה שלא מצוי
כלל היה מסתבר שלא ה"י בכלל המנהג וצריך דוקא
שיסכימו כל הוסי"ה כמו שהוא מדינא. אך מבה"ט
ובאור הלכה שאירי במכירה הרי סברי דגם למכירה
אולינן בתר רובא. וצריך לומר דעל מכירה באופן
המתר סברי דג"כ הוא בכלל המנהג. הבה"ט אף
שקאי על הש"ע בסעיף ט' שהוא גם להתיר במכירתן
להד' דברים הוא לשיטת הש"ע שמתיר למכור גם
לזה בוט"ה משום שנפקע הקדושה. אבל לדינא דידן
שהוא ספקא דינא שיש למיזל לחומרא שאף אם
נימא שיש מקום להקל מכיון שהוא הפ"מ לסמוך
על דעת המתירין. ודאי אין מכירה כו בכלל המנהג
שכל הענינים הם בדברים מותרים ממש ולא בדברים
שיש בהם איסורין ואף רק ספק איסוריים. וגם הא
מצנינו שבדברים שיש למיזל גם מדינא בתר רובא
בפאה רפ"ד דאפילו צ"ט אומרים לחלק אחד אומר
לכח לזה שומעין שאמר כהלכה אף שהוא דבר
שבהסכם כולן רשאין אף לכתחלה לומר לבת, ומ"מ
כיון שמעצם הדין הוא לחלק אין בזה דין דהולכין
אחר הרוב. וא"כ כ"ש בכאן שאף אם יסכימו כולן
הוא שלא כראוי לעשות ע"פ הדין שודאי אפילו
אם אחד מעכב ואינו מניח למכור להד' דברים
שאין לילך בתר רובא. וכ"ש כשרוצים למכור לתיפלה
שאין לילך בתר הרוב. ואף שיש לדחות הראיה
מפאה דהתם אולי משום שיש לו זכות לבת שהוא
חושב שלפניו טוב יותר בביוה מבחלוקה אין יכולין
אף רבים לסלק זכותו אבל לשון המשנה משמע
דהוא משום שאומר כהלכה ולא מצד זכותו יותר
בביוה דאם מצד זכותו בביוה הי"ל לומר אפילו צ"ט
אין יכולין לכופו ולכן משמע שמצד זכות היה
תלוי בשומת בקיאיין שיאמרו שאינו זכות לו והוא
טועה בכחו ולכן היו יכולין לכופו אבל מכיון שאמר
כהלכה שומעין לו וא"כ יש למילף גם לכל מקום
כמו בכאן שאין לילך בתר הרוב כיון שהאחד אומר
כהלכה כדכתבתי.

ולכן כשלא היה הסכם כל הוסי"ה. ואף בהסכימו
כולם אם לא היה במעמד אנשי העיר יש לכת"ה
לעשות כל מה שבידו לבטל המכירה. אבל אם יודע
בברור שלא יועילו דבריו ומעשיו אינו מחוייב ויכול
לסמוך על דעתו שלא יועילו ואין לו לחוש שמא
טועה כיון דהוא מלתא דרבנן ואמרינן מוטב שיהיו
שוגגין. ואף בדבר המפורש בתורה אם הוא לרבים
איתא ברמ"א סימן תרי"ח סעיף ב' שלא יוכיח אלא
פעם אחת כשיודע שלא ישמעו אליו עיי"ש. אבל
מסתבר שבוה צריך לעיין היטב עד שידע בברור
גמור שלא יועילו דבריו. וזהו פירוש לשון ואם
יודע שאין דבריו נשמעין לא יאמר ברבים להוכיח

רק פעם אחת שבמ"ב סק"ח הקשה בשם אחרונים שאינו מדוקדק דעד עכשיו ג"כ מיירי בהכי, אבל הוא לומר שבכאן שהוא דאורייתא צריך לידע בברור גמור דיש לו להתבונן טובא שמא הוא טועה במחשבתו, משא"כ ברישא שהוא בדרבנן או אף בדאורייתא בדבר שאינו מפורש אין לו לחוש שמא טועה אלא דאם סובר בדעתו שודאי לא יקבלו א"צ להוכיח.

ועיין במ"ב ס"ק כ"ט בשם הרשב"א דאף שבקבלו עליהם א"צ דוקא שיהיו שבעה אנשים כמפורש בש"ע שם, מ"מ בנבחרו סתם על צרכי העיר ולא אמרו שגם על ענין מכירה צריך דוקא שיהיו שבעה דאז יש להם רשות לכל דבר גם למכירה, ולכן כיון שלא נבחרו בפירוש גם למכירה אלא סתם לצרכי הקהל אם אין שם אלא הפרעזידענט והסגן והמזכיר אין להם כח זט"ה אבל אם יש גם דירעקטאָרס הנקראים להמיטינגען ואומרים דעתם והם משבעה ויותר יש להם כח זט"ה.

וטעם מעלת במעמד אנשי העיר יעיין כתר"ה בספרי אגרות משה על או"ח שבארתי בטוב טעם.

ידידו,

משה פיינשטיין

סימן מז

בדבר לבטל ד' בתי כנסיות ולבנות במקומם ביהכ"נ אחד גדול

י"ט טבת תשכ"ג.

מע"כ ידידי הרה"ג מהר"י יצחק ווערביו שליט"א

